

Ärendenummer: KN2024/02249

Inskickat: 2025-02-14

Ansvarig tjänsteman: Oscar Almqvist & Filip Ekander

Från:

Svensk Dagligvaruhandel

Till:

Klimat- och näringslivsdepartementet

Remiss avseende Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi

Svensk Dagligvaruhandel är branschorganisationen för dagligvaruhandeln i Sverige. Våra medlemsföretag är Axfood, Coop Sverige, ICA Sverige, Lidl Sverige och Livsmedelshandlarna. Tillsammans står vi för drygt 95 procent av dagligvaruhandeln i Sverige, med fler än 3 000 butiker över hela landet.

Varje vecka möter vi i stort sett alla människor i Sverige i våra butiker. Dagligvaruhandeln sysselsätter runt 110 000 personer, varav en tredjedel är unga (15-24 år) och en fjärdedel har utländsk bakgrund. Branschen skapar jobb, ger möjlighet att äta hållbart och hälsosamt och är en viktig samhällsfunktion i alla delar av Sverige.

Svensk Dagligvaruhandels remissvar

Svensk Dagligvaruhandel (SvDH) har tagit del av promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi och tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

SvDH välkomnar en reformerad avfallslagstiftning med tydligare och mer ändamålsenliga regler för avfallshantering. Nedan lämnar vi våra synpunkter på några centrala förslag som berör dagligvaruhandeln.

I frågor gällande producentansvaret för förpackningar ställer vi oss bakom Näringslivets Producentansvars (NPA) remissvar.

5.2. Ansvar för kommunalt avfall från detaljhandel med livsmedel och vissa avfallsströmmar

SvDH välkomnar förslaget att detaljhandel med livsmedel ska ha ansvar för det kommunala avfall som produceras i verksamheten. Som promemorian konstaterar har vi länge ansett att dagligvaruhandelns avfallsströmmar helt ska undantas från det kommunala ansvaret. Även Avfall Sverige, Återvinningsindustrierna och Naturvårdsverket har föreslagit motsvarande undantag för detaljhandeln med livsmedel.

Att verksamheter inom dagligvaruhandeln får möjlighet att själva hantera sitt avfall skapar bättre förutsättningar att välja flexibla och effektiva lösningar som kan anpassas efter verksamhetens behov – exempelvis för att möta det nya kravet på att skilja förpackningar från sitt innehåll. Det är även en viktig förutsättning för den hållbarhetsambition som Svensk Dagligvaruhandels medlemsföretag sätter. Branschen vill, så långt det går, skapa cirkulära strömmar av resurserna, helt enligt den avfallshierarki som råder. Tydlighet i ansvarsfrågan kommer även ge avfallsaktörer större incitament att investera i ny teknik för att hantera branschens olika avfallsströmmar. Möjligheten att konkurrensutsätta upphandling, att samordna avtal med avfallsaktörer nationellt och att organisera avfallshantering i större geografiska områden kommer att medföra effektivitetsvinster för branschen.

Vi tillstyrker också förslaget (5.3) att kommunen ska kunna ta ansvar för avfall i särskilda situationer där utbudet av privata entreprenörer är bristande, transportavstånden är orimligt långa eller där villkoren för avfallshantering är oskäligen. Detta är särskilt viktigt för butiker i landsbygden. Verksamhetsutövarna själva är dock bättre lämpade än kommunerna att bedöma när sådana situationer föreligger.

Vi ser även positivt på att yrkesmässig verksamhet ska ha ansvar för avfallsströmmar som förbrukat matfett och kontorspapper, samt att Länsstyrelsen ska få besluta om att en yrkesmässig verksamhet själv får hantera sitt kommunala avfall i flera kommuner inom ett län.

Definition av detaljhandel med livsmedel

SvDH välkomnar att begreppet detaljhandel med livsmedel definieras för att bidra till tydlighet och förutsägbarhet. Dock anser vi att definitionen bör breddas för att omfatta alla relevanta verksamheter som är integrerade med butiken.

I promemorians nuvarande definition finns det oklarheter kring ansvaret för kommunalt avfall som genereras i omedelbar anslutning till dagligvarubutiker. Det handlar exempelvis om personalutrymmen, förrestauranger, förbutiker, kaféer och bagerier, vars avfall liknar själva butikens avfall både till sin art och sammansättning.

För att skapa ett enhetligt och effektivt system anser SvDH att det tydligt bör framgå att verksamhetens ansvar för sitt kommunala avfall även omfattar **personalutrymmen och verksamheter i anslutning till detaljhandel med livsmedel, såsom förrestauranger, förbutiker, butikskaféer och butiksbagerier som är en**

integrerad del av livsmedelsbutiken. Det skulle bidra till betydande samordningsvinster: minskade transporter, effektivare samordning av avfallshanteringen samt bättre förutsättningar för hållbar avfallshantering för hela verksamheten. I vår gemensamma strävan att skapa en effektiv avfallshantering bör således en avfallsentreprenör kunna hämta ett matavfall oavsett om det uppstår i butiken eller i exempelvis personalrummet.

Alternativet, att inte inkludera anslutande verksamheter i definitionen, skulle innebära antingen 1) en fortsatt administrativ börda för företagen som behöver ansöka om dispens för delar av verksamheten, eller 2) en ineffektiv situation där kommunen fortsatt ansvarar för delar av verksamhetens kommunala avfall, med flera separata transporter för en och samma avfallsfraktion.

6.1. Förändringar av Naturvårdsverkets tillsynsansvar

SvDH tillstyrker förslaget att Naturvårdsverket ska ha hela tillsynsansvaret över producenter, PRO:er och marknadsdrivna system, samt tillsynsansvar över samtliga rapporteringsskyldigheter på avfallsområdet.

Som promemorian konstaterar så finns det idag otydligheter i fördelningen av tillsynsansvar, där flera myndigheter kan utöva tillsyn över en och samma verksamhet för kontroll av ett regelverk. Det är viktigt att ansvarig tillsynsmyndighet får ändamålsenliga resurser för att kunna utöva tillräcklig och effektiv tillsyn som motverkar oseriösa aktörer och säkerställer konkurrensneutrala villkor.

Vi välkomnar att Naturvårdsverket fått uppdrag att tillhandahålla tydlig och aktuell information och vägledning. Det är viktigt att tillräckliga resurser avsätts även för detta.

6.2. Förändringar i tillsynsansvaret mellan länsstyrelsen och kommunen

Vad gäller förslaget att länsstyrelsen ska ta över tillsynsansvaret för kommunernas avfallshantering, samt att kommunernas generella tillsynsansvar tas bort, vill SvDH framhålla vikten av tydlighet samt att undvika dubbelkontroller och överlappande ansvar mellan kommuner och länsstyrelser. Detta är särskilt viktigt i övergångsfasen för att minimera administrativa bördor och säkerställa rättssäkerhet för verksamheterna. Det är viktigt att tydliga riktlinjer, rutiner, mallar och bedömningsgrunder utarbetas.

Vi önskar ett ytterligare förtydligande kring tillsynsansvaret för dagligvarubutiker. Enligt promemorian bör kommunen "ha kvar tillsynen över de verksamheter som är anmälningsskyldiga eller som varken är anmälningsskyldiga eller tillståndsskyldiga". Samtidigt anges att kommunen ska ha tillsynsansvar för "andra verksamheter än miljöfarliga verksamheter enligt 9 kap. Miljöbalken". Här uppstår en oklarhet för anmälningsskyldiga C-verksamheter, exempelvis dagligvarubutiker med större kylanläggningar. Det behöver förtydligas vilket tillsynsansvar kommunen har kvar och vilka delar som överförs till länsstyrelsen.

En normalstor dagligvarubutik hanterar idag cirka 20 olika typer av tillsyn och kontroll, från flera olika myndigheter. Här är det viktigt att administration och kostnader inte ökar, när ny lagstiftning införs. Mot bakgrund av detta välkomnar vi åtgärder där tillsynen blir mer tydlig, enhetlig och effektiv. En fungerande tillsyn är avgörande för att motverka oseriösa aktörer och för att undvika en situation där lagstiftningen blir "frivillig".

8.4. Enhetliga krav och undantag för fastighetsnära insamling

SvDH tillstyrker förslaget om att införa enhetliga krav och undantag för fastighetsnära insamling i delar av kommunen som är glest befolkade eller med isolerade fastigheter. Vi anser i likhet med Näringslivets Producentansvar (NPA) att möjligheterna till undantag bör vara större än promemorians förslag så länge det ger motsvarande, eller bättre, insamling och kvalitet. Insamlingssystemet måste vara kostnadseffektivt, med krav som är rimliga i relation till miljönyttan som uppnås.

8.8. Undantag och dispens från kravet på att skilja förpackningar från sitt innehåll

SvDH välkomnar möjligheten till dispens från kraven på att skilja förpackningar från dess innehåll, exempelvis om det inte är tekniskt genomförbart eller i de fall det inte leder till det bästa miljömässiga resultatet. Det är positivt att grunderna för dispens tydliggörs. SvDH avstyrker däremot att "oskäliga ekonomiska kostnader" och negativa effekter på människors hälsa föreslås tas bort som dispensgrunder.

Det är därutöver viktigt att de nya dispensgrunderna inte medför ytterligare krav på dokumentation för de företag som behöver söka dispenser från både kravet på separat insamling och kravet att skilja förpackningar från sitt innehåll.

Det finns även en risk för en situation där olika kommuner gör olika bedömningar, t.ex. kring vad som menas med "tekniskt genomförbart med hänsyn till god praxis" eller "bästa miljömässiga resultat". SvDH anser att det bör vara verksamhetens perspektiv som beaktas då verksamheten är bäst lämpad att bedöma vad som utgör god praxis för hanteringen av sitt avfall. Det kan exempelvis handla om hänsynstaganden en butik behöver göra av livsmedelssäkerhets- eller arbetsmiljöskäl.

Samma villkor måste gälla för företags avfallshantering i hela landet, och vi kan i flera andra fall se att kommuner gör olika bedömningar kring dessa typer av frågor. Det upplevs som orättssäkert och försvårar planering för företag som verkar i hela landet. Det är viktigt med tydliga vägledningar med mallar och bedömningsgrunder för kommunerna att, i så stor mån som möjligt, säkerställa enhetliga bedömningar. Ett tillvägagångssätt vore att Naturvårdsverket utnyttjar sin befintliga rätt att utfärda tydliga nationella föreskrifter om när undantag från kraven på separering kan medges. SvDH avstyrker således förslaget att Naturvårdsverkets möjlighet att meddela föreskrifter om undantag tas bort.